

50  
lat

**TEOLOGII PASTORALNEJ**

na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim

Jana Pawła II

Wydawnictwo KUL

Lublin 2009

Recenzent  
Ks. dr hab. Krzysztof KAUCHA

Opracowanie komputerowe  
Michał WYROSTKIEWIČ  
Sławomir IWANICKI

Indeks zestawili  
Sławomir IWANICKI  
Michał WYROSTKIEWIČ

Projekt okładki i stron tytułowych  
Jarosław BIELECKI

© Copyright by Wydawnictwo KUL, Lublin 2009

ISBN 978-83-7363-833-4

Wydawnictwo KUL  
ul. Zbożowa 61, 20-827 Lublin  
tel. 0-81 740-93-40, fax 0-81 740-93-50  
e-mail: [wydawnictwo@kul.lublin.pl](mailto:wydawnictwo@kul.lublin.pl)  
<http://wydawnictwo.kul.lublin.pl>

---

Druk i oprawa  
WSCHÓD Agencja Usługowa  
ul. Długa 5, 20-346 Lublin  
[www.wschod.lublin.pl](http://www.wschod.lublin.pl)

Ks. Andrzej Kiciński

## SPECJALIZACJA KATECHETYKI

Specjalizacja Katechetyki w ramach Instytutu Teologii Pastoralnej wnosi wkład w rozwój katechetyki w Polsce. W niniejszym opracowaniu zostaną ukazane początki i rozwój Specjalizacji Katechetyki KUL, kierunki jej badań, działalność społeczna oraz aktualna struktura.

### POWSTANIE I ROZWÓJ SPECJALIZACJI

Katecheza potrzebuje stałej odnowy przez pewne pogłębienie samego jej pojęcia i jej podstaw pedagogicznych, przez poszukiwanie stosownego dla niej języka, przez wykorzystanie nowych środków do skutecznego przekazu własnego orędzia. Nie zawsze ta odnowa miała jednakową wartość. Dlatego Episkopat Polski dostrzegł po II wojnie światowej konieczność utworzenia Instytutu Katechetycznego w Polsce. Abp Jerzy Stroba, przewodniczący Komisji Episkopatu do spraw Katechizacji, zwrócił się do Wydziału Teologii KUL o pomoc. Na Wydziale Teologii KUL od 1958 r. istniała Sekcja Teologii Pastoralnej, ale bez katechetyki. 12 lutego 1964 r. odbyła się w Lublinie konferencja, w której wzięli udział: abp J. Stroba, ks. Marian Rechowicz – rektor KUL, o. Andrzej Ludwik Krupa – dziekan Wydziału Teologii, ks. Władysław Popłatek – prodziekan Wydziału i opiekun Sekcji Teologii Pastoralnej, ks. Ignacy Tokarczuk – adiunkt Sekcji Teologii Pastoralnej, ks. Franciszek Blachnicki – asystent Sekcji Teologii Pastoralnej. Postulatem Komisji Episkopatu do spraw Katechizacji było pilne przygotowanie nowych kadr katechetycznych. Wnioski i postulaty

weszły na Radę Wydziału Teologii KUL 14 grudnia 1964 r. i uzyskały aprobatę. Uchwalono wówczas, by rozszerzyć, unowocześnić i nadać trwały charakter Sekcji Teologii Pastoralnej, w skład której odtąd weszła specjalizacja pedagogiczno-katechetyczna. Zorganizowanie specjalizacji powierzono ks. F. Blachnickiemu. Opracował on pierwszy projekt wykładów, seminariów i ćwiczeń. Pierwszymi pracownikami katechetyki byli ks. F. Blachnicki (katechetyka fundamentalna), ks. Jan Charytański dojeżdżający z Warszawy (katechetyka materialna) i ks. Edward Materski (dydaktyka katechezy)<sup>1</sup>.

Na Radzie Wydziału Teologii KUL 24 czerwca 1970 r. postanowiono, aby kierownikami specjalizacji byli pracownicy samodzielni. Ponieważ katechetyka nie miała jeszcze takiego pracownika, kuratorstwo powierzono ks. Piotrowi Porębie. W tym roku zaangażowano ks. Mieczysława Majewskiego<sup>2</sup>. W 1971 r. przemianowano Katedrę Pedagogiki Katechetycznej na Katedrę Pedagogiczno-Katechetyczną. W 1972 r. opiekunem katechetyki został ks. Adam Ludwik Szafrąński. W miejsce ks. J. Charytańskiego z Warszawy dojeżdżał ks. Roman Murawski (historia katechezy i katechetyka fundamentalna). Zatrudniono w tym roku na stanowisku asystenta ks. Zbigniewa Czerwińskiego (katechetyka materialna).

W 1973 r. ks. M. Majewski przeprowadził przewód habilitacyjny z katechetyki na podstawie rozprawy *Antropologiczna koncepcja katechezy*. Przemianowano ponownie nazwę katedry na Katedrę Katechetyki. W 1975 r. po zatwierdzeniu przez ministerstwo habilitacji Rada Wydziału Teologii KUL powierzyła kierownictwo katechetyki ks. M. Majewskiemu. W 1976 r. powołano dwóch nowych pracowników: ks. Mieczysława Rusieckiego<sup>3</sup>

---

<sup>1</sup> M. Majewski. *Katedra Katechetyki*. RTK 33:1985 z. 6 s. 142-143.

<sup>2</sup> W. Piwowarski. *Kronika Instytutu Teologii Pastoralnej (1969/70)*. RTK 18:1971 z. 3 s. 207. Ks. dr M. Majewski w roku akad. 1972/1973 został mianowany adiunktem. Zob. A.L. Szafrąński. *Kronika Instytutu Teologii Pastoralnej KUL (1972-1974)*. RTK 23:1976 z. 6 s. 91.

<sup>3</sup> Ks. M. Rusiecki w 1997 r. uzyskał stopień doktora habilitowanego na KUL na podstawie rozprawy *Przedmiot katechezy potrydenckiej w Polsce 1566-1699*. Po uzyskaniu tego stopnia przyjął etat profesora nadzwyczajnego

(wykłady zlecone z historii katechezy i ćwiczenia z katechezy młodzieży) i ks. Stanisława Kulpaczyńskiego (psychologia i dydaktyka katechezy oraz ćwiczenia grup specjalnych). W 1979 r. do grona pracowników dołączono ks. Gerarda Kusza. W latach 1979-1982 ks. prof. M. Majewski pełnił funkcję kierownika ITP. W roku akad. 1986/1987 zatrudniono w ITP na stanowisku asystenta-stażysty Katedry Katechetyki s. mgr Halinę Wrońską<sup>4</sup>, a w roku następnym zatrudniono ks. mgr. Stanisława Łabendowicza<sup>5</sup>.

W 1989 r. ks. S. Kulpaczyński przeprowadził przewód habilitacyjny z katechetyki na podstawie rozprawy *Katechetyczna dydaktyka modlitwy*. W tym samym roku dotychczasowa Katedra Katechetyki została podzielona na dwie: Katedrę Katechetyki Integralnej<sup>6</sup> i Katedrę Katechetyki Psychologiczno-Katechetycznej<sup>7</sup>. Tej pierwszej kierownikiem został ks. prof. M. Majewski, a drugą powierzono ks. S. Kulpaczyńskiemu, który w 1996 r. otrzymał tytuł profesora KUL, a w 2003 r. po opublikowaniu książki *Symbole w odbiorze katechizowanych dzieci* prezydent RP nadał mu tytuł profesora zwyczajnego.

W roku akad. 1993/1994 stanowisko asystenta Katedry Katechetyki Integralnej otrzymał ks. dr Maciej Napieralski<sup>8</sup>, a po nim w roku akad. 1996/1997 obowiązki przejął ks. dr Tadeusz Nosek. W tym samym roku na stanowisku asystenta Katedry Katechetyki Psychologiczno-Pedagogicznej została zatrudniona mgr Helena Sło-

---

w kieleckiej WSP (obecnie Akademia Świętokrzyska). Zob. H. Słotwińska. *Życie i działalność dydaktyczno-naukowa ks. prof. dr hab. Mieczysława Rusieckiego*. W: *Ocena w katechezie*. Red. S. Kulpaczyński. Lublin 2001 s. 101-111.

<sup>4</sup> Zob. H. Wrońska. *Życiorys*. <http://pracownik.kul.pl/halina.wronska/zyciorys>.

<sup>5</sup> Ks. S. Łabendowicz przejął wykłady i ćwiczenia po bp. E. Materskim. Zob. S. Lech. *Kronika Instytutu Teologii Pastoralnej KUL*. RTK 35: 1988 z. 6 s. 132-135.

<sup>6</sup> Zob. M. Majewski. *Specjalizacja katechetyki KUL wobec potrzeb współczesnego człowieka*. „Przegląd Uniwersytecki” 6:1994 nr 2 s. 6.

<sup>7</sup> Zob. S. Kulpaczyński. *Katedra Katechetyki Psychologiczno-Pedagogicznej*. „Przegląd Uniwersytecki” 6:1994 nr 2 s. 5.

<sup>8</sup> H. Wrońska, A. Rutkowski. *Kronika Instytutu Teologii Pastoralnej KUL za okres 1989/90-1994/95*. RT 44:1997 z. 6 s. 213.

twińska<sup>9</sup>. Po tragicznej śmierci ks. prof. M. Majewskiego w 1999 r. kuratorem Katedry Katechetyki Integralnej został ks. prof. S. Kulpaczyński. W roku akad. 1999/2000 na stanowisku asystenta Katedry Katechetyki Integralnej został zatrudniony ks. dr Marian Zając, przejmując wykłady i ćwiczenia po ks. T. Nosku, a w następnym roku przy tej samej Katedrze został zatrudniony ks. dr A. Kiciński, przejmując wykłady i ćwiczenia po ks. S. Łabendowiczu.

Helena Słotwińska 11 maja 2004 r. uzyskała stopień doktora habilitowanego na podstawie dorobku naukowego i rozprawy habilitacyjnej *Kształtowanie postaw religijnych na katechezie*. Od 1 października 2004 r. została kierownikiem Katedry Katechetyki Integralnej. W 2005 r. otrzymała stanowisko profesora nadzwyczajnego KUL, a w 2009 r. po opublikowaniu książki *Błogosławieństwo osób w katechezie. Studium katechetyczno-liturgiczne w świetle rytuału: Obrzędy błogosławieństwa dostosowane do zwyczajów polskich* prezydent RP nadał H. Słotwińskiej tytuł profesora zwyczajnego.

W roku akad. 2003/2004 na stanowisku asystenta Katedry Katechetyki Psychologiczno-Pedagogicznej został zatrudniony ks. dr P. Mąkosa<sup>10</sup>, który przejął ćwiczenia z dydaktyki po o. mgr. W. Kowalskim. W tym czasie ćwiczenia z dydaktyki na kierunku teologii niestacjonarnej prowadził ks. mgr P. Kowalczuk. Od roku akad. 2005/2006 wykłady zlecone na Specjalizacji Katechetyki prowadzi dr M. Kobiałka<sup>11</sup>.

Ks. M. Zając 6 października 2006 r. uzyskał stopień doktora habilitowanego na podstawie dorobku naukowego i rozprawy habilitacyjnej *Katecheza maryjna w Polsce w latach 1905-2005*. 1 marca 2007 r. został kierownikiem nowo powstałej Katedry Ka-

---

<sup>9</sup> H. Słotwińska w 1998 r. uzyskała stopień doktora na podstawie rozprawy *Katechizacja w szkole w opinii katechizowanych ośmioklasistów i maturzystów. Studium teoretyczno-empiryczne na podstawie badań przeprowadzonych w Leżajsku*, a w 2000 r. otrzymała w Katedrze Katechetyki Psychologiczno-Pedagogicznej stanowisko adiunkta.

<sup>10</sup> Zob. P. Mąkosa. *Życiorys*. <http://pracownik.kul.pl/pawel.makosa/zyciorys>.

<sup>11</sup> M. Kobiałka. *Życiorys*. <http://pracownik.kul.pl/malgorzata.kobialka/zyciorys>.

techetyki Fundamentalnej. 1 października 2008 r. ks. M. Zajac otrzymał stanowisko profesora nadzwyczajnego KUL. Od roku akad. 2007/2008 zajęcia na Specjalizacji Katechetyki podjęli wykładowcy AWSD w Lublinie ks. dr Piotr Goliszek i ks. dr Ryszard Podpora<sup>12</sup>.

Halina Wrońska CMW 8 kwietnia 2008 r. uzyskała stopień doktora habilitowanego na podstawie dorobku naukowego i rozprawy habilitacyjnej *Katecheza a male grupy szkolne i parafialne. Studium pastoralno-katechetyczne*. 1 października 2008 r. została kierownikiem nowo powstałej Katedry Katechetyki Formalnej.

Ks. A. Kiciński 13 maja 2008 r. uzyskał stopień doktora habilitowanego na podstawie dorobku naukowego i rozprawy habilitacyjnej *Katecheza osób z niepełnosprawnością intelektualną w Polsce po Soborze Watykańskim II*. 1 października 2007 r. został kierownikiem nowo powstałej Katedry Katechetyki Szczegółowej<sup>13</sup>.

W ostatnich latach pracownicy Specjalizacji Katechetyki zostali powołani przez Komisję Wychowania KEP do pełnienia różnych funkcji, m.in. konsultora Komisji Wychowania KEP, rzeczoznawcy do spraw oceny programów nauczania religii i podręczników katechetycznych oraz są członkami zespołu powołanego do nowelizacji *Podstawy programowej katechezy i Programu nauczania religii*.

#### KIERUNKI BADAŃ

W kierunkach badań Specjalizacji Katechetyki trzeba wziąć pod uwagę rozprawy opublikowane przez pracowników i prace dyplomowe studentów. Pierwsze z tej racji, że są łatwo dostępne i będą omówione we współczesnych kierunkach badań, nie będą tutaj omówione. Drugim ze względu na liczbę (115 doktoratów

---

<sup>12</sup> Zob. R. Podpora. <http://pracownik.kul.pl/ryszard.podpora>.

<sup>13</sup> Zob. A. Kiciński. <http://pracownik.kul.pl/andrzej.kicinski>.

i prawie 700 magisteriów) zostanie poświęcone więcej miejsca. Należy jednak na początku podkreślić, że w Polsce w zasadzie tylko dwóch niezujących i to lubelskich katechetyków podjęło naukową próbę opracowania katechetyki fundamentalnej. Ks. F. Blachnicki usiłował wykorzystać osiągnięcia odnowy kerygmatycznej<sup>14</sup>, a ks. M. Majewski zdobył orientację antropologiczną<sup>15</sup>.

## Historia katechezy

Ważnym kierunkiem badań Specjalizacji Katechetyki KUL jest historia katechezy, która stanowi integralną część katechetyki. Posługa katechetyczna jest w dziejach Kościoła rzeczywistością dynamiczną i żywą, stanowi jeden z istotnych elementów ewangelizacji. Katechezą polską w różnych okresach historycznych, jej formami i organizacją, a zwłaszcza realizacją odnowy katechetycznej w Polsce po Soborze Watykańskim II zajmowali się: ks. R. Drozd. *Realizacja odnowy katechetycznej Soboru Watykańskiego II w Archidiecezji Wrocławskiej*. Lublin 1979; ks. K. Nycz. *Realizacja odnowy katechetycznej Soboru Watykańskiego II w Archidiecezji Krakowskiej*. Lublin 1981; ks. W. Więcek. *Świadomość i realizacja odnowy katechetycznej Soboru Watykańskiego II w diecezji warmińskiej*. Lublin 1985; ks. M. Cogiel. *Odnowa katechetyczna w diecezji katowickiej po Soborze Watykańskim II*. Lublin 1988; ks. J. Doppke. *Struktury i środowiska katechetyczne w Polsce po II wojnie światowej*. Lublin 1989; ks. J. Zimny. *Duszpasterstwo katechetyczne w szkole średniej diecezji przemyskiej w okresie międzywojennym*. Lublin 1991; ks. M. Korgul, *Katechizacja w Archidiecezji Wrocławskiej w latach 1945-1992*. Lu-

---

<sup>14</sup> Zob. F. Blachnicki. *Katechetyka fundamentalna. Pisma katechetyczne II*. Warszawa 2006.

<sup>15</sup> Zob. M. Majewski. *Propozycja katechezy integralnej*. Łódź 1978; zob. także P. Mąkosa. *Wkład księdza profesora Mieczysława Majewskiego w rozwój katechetyki polskiej*. Lublin 2004.

blin 1993; ks. T. Kocór. *Świadomość i realizacja odnowy katechetycznej w diecezji przemyskiej po Soborze Watykański II*. Lublin 1994; ks. J. Michalski. *Polska katecheza parafialna po Soborze Watykańskim II. Studium pastoralno-katechetyczne*. Lublin 1994; ks. M. Zając. *Katecheza w diecezji tarnowskiej w okresie posługi biskupiej J. Ablewicza. Studium pastoralno-katechetyczne*. Lublin 1996; ks. S. Jeż. *Uwarunkowania i organizacja katechizacji w Archidiecezji Warszawskiej w latach 1948-1981*. Lublin 1996; ks. J. Szczepaniak. *Starania Kościoła rzymskokatolickiego w Polsce w latach 1918-1927 o nauczanie i wychowanie religijne w szkole*. Lublin 1997; ks. G. Bliźniak. *Katechizacja dzieci i młodzieży na terenie powiatu rzeszowskiego podczas hitlerowskiej okupacji*. Lublin 1997; ks. K. Budzyń. *Stan katechizacji w Diecezji rzeszowskiej w latach 1992-2000. Studium teoretyczno-empiryczne na podstawie badań własnych wybranych grup katechetów*. Lublin 2003; ks. M. Paluszkiewicz. *Katechizacja szkolna w diecezji siedleckiej w latach 1991-2004. Studium teoretyczno-empiryczne na podstawie badań wybranych grup katechetów*. Lublin 2007; ks. P. Kindracki. *Katechizacja dzieci i młodzieży w diecezji siedleckiej w latach 1961-1990*. Lublin 2007.

### Twórczość katechetyków

Osobny kierunek badań stanowią prace poświęcone działalności i twórczości wybitnych katechetyków i katechetów oraz pedagogów. Oto one: ks. M. Rusiecki. *Poglądy i działalność katechetyczno-pedagogiczna ks. Z. Bielawskiego*. Lublin 1974; ks. J. Mrukwa. *Działalność Jana Ignacego Felbigera i jego zasługi dla katechezy w Galicji*. Lublin 1977; s. J. Chmielewska. *Św. W. Pallotti jako katecheta*. Lublin 1979; ks. T. Zasepa. *Gabriel Moran jako katechetyk*. Lublin 1981; ks. A. Maciąg. *Koncepcja życia wewnętrznego w świetle warstwicowej teorii wychowania S. Kunowskiego*. Lublin 1986; ks. J. Kochel. *Katecheza ewangelizacyjna w nauczaniu pastoralnym Carlo Maria Kard. Martiniego*. Lublin

1999; ks. B. Połęcz. *Metodyka katechetyczna Ks. Walentego Gadowskiego*. Lublin 1999; ks. K. Baryga. *Katecheza w warstwicowej teorii wychowania Stefana Kunowskiego*. Lublin 2000; ks. P. Mąkosa. *Wkład Księdza Profesora Mieczysława Majewskiego w rozwój katechetyki polskiej*. Lublin 2001; ks. M. Chmielewski. *Katechetyczno-homiletyczna działalność O. Henryka Pagiewskiego (1931-2000)*. Lublin 2007.

### Podmiot katechezy

Katecheta jest to osoba świecka lub duchowna, która w imieniu Kościoła dokonuje chrześcijańskiego wtajemniczenia, kształcenia i wychowania. Katecheta przeżywa i głosi doświadczenie Ewangelii urzeczywistniającej się w Kościele. Katecheta jest oficjalnym świadkiem wiary Kościoła. Uczestniczy w misji głoszenia ewangelii przez zaangażowanie w katechizację, na podstawie misji kanonicznej i odpowiedniego przygotowania teologicznego, pedagogiczno-dydaktycznego, psychologicznego i duchowego. Badaniom podmiotu katechetycznego poświęcone były rozprawy: ks. S. Jackowski. *Katecheta młodzieży jako wychowawca w posoborowej odnowie katechetycznej*. Lublin 1974; ks. J. Pichorz. *Formacja świeckich katechetów w ich opinii*. Lublin 1975; K. Czerwińska. *Katecheta świecki w literaturze posoborowej*. Lublin 1979; ks. M. Gałęziwski. *Koło Katechetek w Archidiecezji warszawskiej w latach 1918-1939*. Lublin 1980; ks. J. Górecki. *Katecheta w świadomości młodzieży dorastającej na przykładzie parafii Sulejówek*. Lublin 1980; s. K. Szweđa. *Postawy katechetów wobec katechezy. Studium teoretyczno-empiryczne na podstawie badań własnych katechetów w Ośrodku Katechetycznym w Bydgoszczy*. Lublin 2001; ks. D. Pudełko. *Katecheta współczesny w stylu systemu przewencyjnego św. Jana Bosko*. Lublin 2003; o. A. Bochm. *Formacja katechetów we Włoszech na podstawie dokumentów Kościoła i literatury w latach 1984-2002*. Lublin 2004; ks. K. Zegan. *Posługa wybranych grup katechetów w Diecezji*

kieleckiej, w środowisku szkolnym. *Studium teoretyczno-empiryczne na podstawie badań własnych*. Lublin 2004; ks. J. Czerkawski. *Liturgiczna formacja katechetów*. Lublin 2005; s. G.W. Dryl. *Duchowa formacja katechetów*. Lublin 2006; ks. K. Dyrda. *Modlitewna formacja katechetów*. Lublin 2007. Obraz katechety w większości prac badawczych rozpatrywany był w kluczu retrospektywnym, aktualnym i postulowanym. Badania wykazały, że tożsamość katechety jest wieloaspektowa i uwarunkowana stanem życia w Kościele (biskup, prezbiter, rodzic, osoba zakonna i świecka), i sytuacją historyczną (katecheta rodzinny, parafialny i szkolny).

### Przedmiot katechezy

Kolejny kierunek badań Specjalizacji Katechetyki KUL dotyczy przedmiotu katechezy. Słowo Boże jest źródłem, z którego katecheza czerpie swoje orędzie. Badania dotyczyły nie tylko zasad metodologicznych przedstawiania orędzia ewangelicznego w katechezie, lecz były również poświęcone uwarunkowaniom okolicznościowym i sytuacją wiary katechizowanego. O roli Pisma Świętego w katechezie pisali: ks. G. Kusz. *Koncepcja katechezy biblijnej według B. Drehera*. Lublin 1977; R. Pasternak. *Przepowiadanie Chrystusa w katechezie kerygmatycznej*. Lublin 1978; S.K. Wawrzynów. *Koncepcja katechezy biblijnej według A. Höfera*. Lublin 1993; ks. J. Misiewicz. *Adaptacja tekstów biblijnych do rozwoju psychicznego dzieci w polskich powojennych podręcznikach katechetycznych*. Lublin 1995; ks. R. Buchta. *Znajomość przypowieści ewangelicznych u katechizowanych maturzystów z liceów ogólnokształcących w Rudzie Śląskiej*. Lublin 2003; s. A. Klich. *Pismo święte w polskiej katechezie posoborowej. Zasady i sposoby ich stosowania*. Lublin 2004; M.E. Kondzior. *Znajomość określeń biblijnych u katechizowanych maturzystów z wybranych liceów ogólnokształcących w Białymstoku*. Lublin 2006; ks. S. Piekielnik. *Znajomość i rozumienie wyrażeń biblijnych u katechizowanych maturzystów z wybranych liceów ogólnokształcących w Radomiu*. Lublin 2008.

## Adresat katechezy

Kolejnym kierunkiem badań, który zasługuje na podkreślenie, jest katecheza dostosowana do różnego wieku. Z jednej strony bowiem wiara uczestniczy w rozwoju osoby, a z drugiej każda faza życia jest wystawiona na wyzwanie nadania jej charakteru chrześcijańskiego. Mają więc uzasadnienie badania różnicowane i komplementarne katechezy dostosowane do wieku, wywołane potrzebami i zdolnościami adresatów katechezy.

O katechezie dorosłych pisali: ks. R. Niparko. *Katecheza dorosłych w świetle nauki Soboru Watykańskiego II i współczesnej literatury katechetycznej*. Lublin 1977; ks. J. Zimniak. *Katecheza rodzinna w twórczości P. Ranweza*. Lublin 1979; ks. T. Panuś. *Katecheza dorosłych w świetle Synodu Krakowskiego*. Lublin 1992; E. Osewska. *Współczesna katecheza rodzinna. Studium pastoralno-katechetyczne*. Lublin 1993; ks. R. Sarek. *Katecheza dorosłych w posłudze pastoralnej Ks. Bpa Wilhelma Pluty. Studium pastoralno-katechetyczne*. Lublin 1997.

O katechezie dzieci pisali: ks. A. Koterla. *Model katechezy dzieci przedszkolnych*. Lublin 1983; s. B. Młynarska. *Katecheza dzieci inspirowana polskim programem z roku 1971 w kontekście katechezy integralnej*. Lublin 1991; M. Kobiałka. *Znajomość Jezusa Chrystusa u katechizowanych dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym. Studium teoretyczno-empiryczne na podstawie badań własnych dzieci 6- i 10-letnich*. Lublin 2004.

O katechezie młodzieży pisali: ks. S. Jackowski. *Katecheza młodzieży w środowisku polskim w świetle soborowych założeń duszpasterstwa*. Lublin 1977; ks. H. Łuczak. *Katecheza młodzieży w Polsce w świetle programu z roku 1971*. Lublin 1986; ks. R. Podpora. *Katecheza młodzieży w świetle przemówień papieskich podczas pielgrzymek zagranicznych*. Lublin 1992; ks. K. Skoczyła. *Akceptacja wartości religijno-moralnych katechizowanej młodzieży w środowisku szkolnym*. Lublin 1994; ks. T. Nosek. *Pastoralno-katechetyczna troska Kościoła o młodzież w świetle polskich dokumentów synodalnych po Soborze Watykańskim II*. Lublin 1995; ks. W. Janiga. *Akceptacja wartości religijno-moralnych ka-*

*techizowanej młodzieży w środowisku szkolnym. Studium porównawcze na przykładzie Zespołu Szkół Zawodowych nr 2 i Liceum Ogólnokształcącego im. Króla Stanisława Leszczyńskiego w Jaśle.* Lublin 1999; A. Zellma. *Konflikty młodzieżowe i próby ich rozwiązywania na katechezie. Studium teoretyczno-empiryczne na przykładzie własnych badań wybranych grup maturzystów.* Lublin 1997; H. Słotwińska. *Katechizacja w szkole w opinii katechizowanych ośmioklasistów i maturzystów. Studium teoretyczno-empiryczne na podstawie badań przeprowadzonych w Leżajsku.* Lublin 1998; o. T. Hrynczyszyn. *Postawy młodzieży katechizowanej wobec sakramentu pokuty i pojednania. Studium teoretyczno-empiryczne na podstawie badań wybranych klas X-XI szkół średnich we Lwowie.* Lublin 2003; o. E. Gołąbek. *Modlitwa katechizowanej młodzieży uczestniczącej w rekolekcjach na Górze Świętej Anny.* Lublin 2003; ks. K. Borecki. *DIALOG w katechezie młodzieży.* Lublin 2003; ks. T. Marchwiak. *Wychowanie moralne w katechezie młodzieży. Studium wybranych aspektów wychowania moralnego na podstawie podręczników katechezy ponadgimnazjalnej.* Lublin 2005.

## DZIAŁALNOŚĆ SPOŁECZNA

Działalność Specjalizacji Katechetyki nie ogranicza się do dydaktyki i badań naukowych. Specjalizacja ma szerokie kontakty ze znaczącymi osobami i instytucjami tak w kraju, jak i zagranicą. Organizuje ogólnopolskie i studenckie sympozja. Pracownicy i studenci mają znaczący udział w różnorodnych pracach Kościoła polskiego.

W Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II od prawie 40 lat organizowane są ogólnopolskie sympozja katechetyczne oraz katechetyczne sesje naukowe. Inicjatywy te podejmowane są w celu poszukiwań naukowych dotyczących katechetyki i katechezy oraz z troski o permanentną formację katechetów, którzy realizują praktykę katechetyczną w nieustannie zmieniającej

się rzeczywistości. Tematy ogólnopolskich sympozjów katechetycznych na KUL-u odzwierciedlają szeroką gamę podjętych problemów katechetycznych<sup>16</sup>. Odbyły się następujące sympozja: I. „Ramowy program katechizacji” (1971), II. „75-lecie działalności salezjanów w Polsce” (1974), III. „Katecheza wobec problemów laicyzacji” (1976), IV. „Katecheza we współczesnym świecie w ujęciu Synodu Biskupów w Rzymie” (1977), V. „Katecheza dorosłych” (1978), VI. „«Catechesi tradendae» Jana Pawła II” (22-23.02.1980), VII. „Katecheza a reorganizacja szkolnictwa” (28-29 listopada 1980), VIII. „Pomoce katechetyczno-dydaktyczne” (1982), IX. „Patologia społeczna wśród młodzieży” (1984), X. „Odrodzenie duchowe młodzieży polskiej” (1985), XI. „Religioznawstwo w katechezie” (1986), XII. „Eucharystia w parafii” (23-24 lutego 1987), XIII. „Wychowanie chrześcijańskie w duchu św. Jana Bosko” (26-27.11.1987), XIV. „Formacja katechetów” (1989), XV. „Katechizacja w szkole” (1990), XVI. „Realizacja katechezy różnymi metodami” (1993), XVII. „Postawy katechetów” (1995), XVIII. „Aktywizowanie katechizowanych” (1997), XIX. „Dialog w katechezie” (1998), XX. „Celebracje w katechezie” (1999), XXI. „Jezus Chrystus – centrum katechizacji” (2000), XXII. „Ocena w katechezie” (2001), XXIII. „Modlitwa w katechezie” (2002), XXIV. „Katecheza młodzieży” (2003), XXV. „Środki audiowizualne w katechezie” (2004), XXVI. „Rodzina, parafia, szkoła” (2005), XXVII. „W poszukiwaniu nowych metod katechetycznych” (2006), XXVIII. „Siedem sakramentów świętych” (2007), XXIX. „Obecność Biblii w katechezie” (2008).

Oryginalna w Polsce jest stała współpraca pomiędzy specjalizacjami katechetyki z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego (wcześniej ATK) i Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. Od 1966 r. w myśl historycznych inicjatorów tych spotkań, sługi Bożego ks. F. Błachnickiego i ks. M. Majewskiego oraz ks. J. Charytańskiego przyszli działacze katechetyczni spotykają się i zapoznają się ze sobą w czasie studiów, by móc później

---

<sup>16</sup> Zob. P. Mąkosza. *Ogólnopolskie sympozja katechetyczne i katechetyczne sesje naukowe w KUL jako odpowiedź na aktualne wyzwania*. RT 52:2005 z. 6 s. 296-317.

zgodnie działać. Początkowo prelekcje wygłaszali wykładowcy, ale z czasem zmieniono formułę i zjazdy projektowali i kierowali przedstawiciele kół naukowych katechetyki obu uczelni. Do tej pory odbyło się XXXV sympozjów międzyuczelnianych. Spotkania odbywają się w jednym roku w Lublinie, a w następnym w Warszawie<sup>17</sup>.

Specjalizacja Katechetyki KUL zapraszała wielu gości zagranicznych, aby stale poznawać doświadczenie katechetyczne innych Kościołów lokalnych. Referaty na KUL-u wygłosili: ks. A. Exeler z Münster, ks. G. Vigeleisen ze Strasburga, G. Stachel z Moguncji, ks. J. Gevaert SDB z Papieskiego Uniwersytetu Salezjańskiego w Rzymie, G. Müller z Rottenburga, H. von Mallinicrodt z Niemiec, D. Emeis z Niemiec, ks. V. Nocke i ks. Fuchs z Duisburga, ks. Bitter z Bonn, kard. H. Volk z Moguncji, br. H. Lombaerts FSC z Uniwersytetu Katolickiego w Leuven z Belgii i ks. rektor G. Saba z Istituto Euromeditareneo z Tempio Pausania z regionu Sardynia z Włoch.

Tradycją sympozjów w KUL jest stała obecność biskupów Kościoła w Polsce. Wśród licznych hierarchów referaty głosili: kard. Karol Wojtyła, abp Jerzy Stroba, abp Kazimierz Nycz, bp Edward Materski, bp Kazimierz Ryczan, bp Piotr Bednarczyk, bp Janusz Zimniak, bp Waław Świerzawski, bp Gerard Kusz i bp Ignacy Dec. Czterech polskich biskupów to absolwenci katechetyki KUL: abp dr K. Nycz, bp dr Janusz Zimniak, bp dr G. Kusz i bp dr M. Mendyk.

Znaczące w historii Specjalizacji Katechetyki KUL były przygotowane podręczniki do katechezy młodzieży<sup>18</sup> oraz kate-

---

<sup>17</sup> Zob. np. A. Kiciński. *Symbole w katechezie. XXX sympozjum katechetyczne KUL-UKSW. „Przegląd Uniwersytecki”* 2003 nr 3 s. 15; tenże. *Katecheza a ekologia. XXXII Sympozjum katechetyczne KUL-UKSW. „Przegląd Uniwersytecki”* 2005 nr 3 s. 11.

<sup>18</sup> *Od religii do wiary. Materiały katechetyczne*. Red. M. Majewski. Lublin 1984; *Wspólnota zbawienia. Materiały katechetyczne*. Red. M. Majewski. Kraków 1981; *Świadectwo chrześcijańskie. Materiały katechetyczne*. Kraków 1981; *Wierność dziedzictwu. Materiały katechetyczne*. Red. M. Majewski. Kraków 1982; *Spełnienie obietnicy. Materiały katechetyczne*. Lublin 1984.

chizm polsko-niemiecki do Pierwszej Komunii Świętej<sup>19</sup>. Pracownicy Specjalizacji Katechetyki należą z wyboru do następujących organizacji międzynarodowych: Deutscher Katecheten Verein e. V. Monachium, Rada programowa polsko-niemieckiego czasopisma „Keryks”, Europejskie Stowarzyszenie Teologów Katolickich, L'Equipe Européenne de Catéchèse (EEC), Comitato Scientifico per il Dialogo Interculturale ed Interreligioso. Aktywnie uczestniczą również w pracach Komisji Wychowania Katolickiego Konferencji Episkopatu Polski i Sekcji Wykładowców Katechetyki w Polsce. Wchodzą w skład różnych towarzystw naukowych: Towarzystwo Naukowe Franciszka Salezego, Polskie Towarzystwo Teologiczne w Krakowie, Lubelskie Towarzystwo Naukowe, Towarzystwo Naukowe KUL. Pracują w radach naukowych następujących czasopism: „Katecheta”, „Roczniki Teologiczne”, „Studia Koszalińsko-Kołobrzeskie”, „Świat i Słowo”, „Seminare”, „Warmińskie Studia Teologiczne”, „Poznańskie Studia Teologiczne”, „Zeszyty Formacji Katechetów”, „Teologiczne Studia Siedleckie”.

#### AKTUALNA STRUKTURA I KIERUNKI BADAŃ SPECJALIZACJI KATECHETYCZNEJ

W roku akad. 2008/2009 w skład Specjalizacji Katechetyki wchodzi pięć katedr, które prowadzą badania naukowe.

Katecheza, której celem jest kształtowanie dojrzałej wiary, realizuje się nie tylko na płaszczyźnie nadprzyrodzonej, ale rów-

---

<sup>19</sup> S. Budyn, A. Kiciński, M. Zając. *Spotkanie z Jezusem. Begegnung mit Jesus. Katechizm polsko-niemiecki do I Komunii świętej. Vorbereitung zur I Heiligen Kommunion in der polnischen und deutschen Sprache*. Lublin–Hannover–Katowice: KUL-PMK w Niemczech – Drukarnia Archidiecezjalna w Katowicach 2006; zob. także Z. Barciński, A. Kiciński, M. Zając. *Spotkanie z Jezusem. Begegnung mit Jesus. Podręcznik metodyczny dla katechetów i rodziców*. Lublin–Hannover–Katowice: KUL-PMK w Niemczech – Drukarnia Archidiecezjalna w Katowicach 2006.

nież na płaszczyźnie naturalnej, humanistycznej. W związku z tym przedmiotem badań w Katedrze Katechetyki Formalnej są zagadnienia psychologiczne, badania ludzkiej osoby i jej praw rozwojowych. Prowadzi się również badania socjologiczne dotyczące środowiska, które wpływa na rozwój człowieka, a tym samym także na rozwój wiary i moralności. Katechetyka formalna zajmuje się także zagadnieniami dydaktycznymi i metodycznymi, których opracowanie przyczynia się do rozwoju świadomej religijności katechizowanego.

Przedmiotem badań prowadzonych w Katedrze Katechetyki Fundamentalnej są zagadnienia związane z teologią katechezy, katechezą inicjacyjną, formacją katechetów, historią katechezy, katechezą maryjną w Polsce, utrzymaniem dyscypliny i ładu w katechezie, dydaktyką katechetyczną, wyzwaniem duszpasterskim i katechetycznymi Kościoła wobec problemu emigracji zarobkowej oraz nauczaniem religii w wielokulturowej Europie. Najnowsze badania, które podejmuje katedra, dotyczą katechezy w kontekście systemów edukacyjnych Unii Europejskiej oraz katechezy dzieci w wieku szkolnym. Prowadzone badania wynikają z aktualnych wyzwań edukacyjnych wskazanych przez dokumenty nauczania Kościoła, państwowe dokumenty oświatowe oraz dyrektywy Unii Europejskiej regulujące nauczanie religii w szkole. Zmierzają one również do podniesienia jakości kształcenia przyszłych nauczycieli religii. Badania te prowadzone są również we współpracy z międzynarodowymi ośrodkami, takimi jak: Uppsala w Szwecji, Cluj w Rumunii, Nijmegen w Holandii, Hannover w Niemczech. Kierownik Katedry Katechetyki Fundamentalnej utrzymuje naukowe kontakty i prowadzi wykłady zlecane w następujących uczelniach: Papieska Akademia Teologiczna w Krakowie Wydział Teologiczny Sekcja w Tarnowie, Instytut Teologiczny w Sandomierzu, Świętokrzyskie Centrum Edukacji w Kielcach.

Przedmiotem badań w Katedrze Katechetyki Integralnej jest rzeczywistość postaw religijnych i możliwość ich kształtowania na katechezie oraz ułatwienie katechetom zrozumienia struktury i dynamizmów postaw a także świadomego ich formowania. Kolejnym kierunkiem badań jest próba wydobycia z *Obrzędów błogosławieństw dostosowanych do zwyczajów diecezji polskich* zasadni-

czych treści teologicznych, aby można było nimi ubogacić przepowiadanie katechetyczne. Najnowszym kierunkiem badań jest problematyka dotycząca pedagogiki religii.

W ramach działania Katedry Katechetyki Psychologiczno-Pedagogicznej prowadzone były pod kierunkiem ks. S. Kulpaczyńskiego badania (także empiryczne) w różnych środowiskach szkolnych i parafialnych w następujących obszarach: Eucharystia w świadomości dzieci i młodzieży; obraz katechety retrospektywny, aktualny i postulatywny; ocenianie na lekcjach religii; wzory osobowe w katechezie; zadania domowe itp. Wiele badań poświęconych zostało kwestiom metodycznym nauczania religii, a także analizie podręczników do nauczania religii w różnych aspektach treściowych. Z kolei ks. dr P. Mąkosa prowadzi badania z zakresu wykorzystania technologii informacyjnej w nauczaniu religii, katechezy młodzieży, aspektów prawnych nauczania religii w polskim systemie oświaty, a także koncepcji edukacji religijnej w Europie i Ameryce Północnej.

W Katedrze Katechetyki Szczegółowej prowadzi się badania z zakresu katechetyki szczegółowej. Przedmiotem badań jest praktyczna posługa katechetyczna Kościoła w Polsce i zagranicą oraz teologiczne podstawy, formy i metody posługi katechetycznej Kościoła, a także jej odnowa. Wiodącym kierunkiem badań jest katechetyka i katecheza specjalna – tak w wymiarze teoretycznej refleksji nad zasadami kierującymi tą posługą, jak i nad praktyką katechetyczną. Następną grupę badań stanowi katecheza dostosowana do wieku uczestnika katechezy, ze szczególnym uwzględnieniem katechezy dorosłych i katechezy rodzinnej. Trzecia grupa badań dotyczy podstaw formacji katechetów (teologicznych, pedagogiczno-dydaktycznych, psychologicznych i duchowych). Badania te prowadzone są również we współpracy z Papieskim Uniwersytetem Salezjańskim w Rzymie i z Istituto Euromeditaraneo z Tempio Pausania z regionu Sardynia z Włoch.